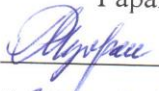

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Кафедра економіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Гарант освітньої програми

 (Мудрак Р.П.)

« 31 » серпня 2020р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ»

Освітній рівень: третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 051 Економіка

Освітня програма: ОНП «Економіка»

Факультет: економіки і підприємництва

Умань - 2020.

Робоча програма навчальної дисципліни «Продовольча безпека України» для здобувачів третього рівня вищої освіти спеціальності 051 Економіка ОНП «Економіка». Умань: Уманський НУС, 2020. 31с.

Розробники: Мудрак Р. П. зав. кафедри економіки, д.е.н., професор

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки

Протокол від «31» серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри економіки

 (Мудрак Р. П.)

«31» серпня 2020 року

Схвалено методичною комісією факультету економіки і підприємництва

Протокол від «31» серпня 2020 року № 1

Голова методичної комісії факультету економіки і підприємництва

 (Смолій Л. В.)

«31» 08 2020 року

© УНУС, 2020 рік

© Мудрак Р.П., 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень, назва освітньої програми	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки	Вибіркова
Модулів – 1	Спеціальність: 051 Економіка	Рік підготовки
Змістових модулів – 2		2-й
Загальна кількість годин – 120		Семестр
		4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 год.; самостійної роботи – 7,2 год.	Освітній рівень: третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти	Лекції
		14 год.
	Освітня програма: «Економіка»	Практичні, семінарські
		12 год.
		Самостійна робота
		94 год.
		Вид контролю:
екзамен		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Продовольча безпека є однією з найважливіших складових національної безпеки, оскільки проблема безперебійного забезпечення доступними за ціною і якісними харчовими продуктами безпосередньо стосується кожного громадянина країни. Вирішення цієї проблеми пов'язане з необхідністю мобілізації усього ресурсного потенціалу держави задля формування найефективнішої моделі інтеграції національної макросистеми в глобальний економічний простір. Завдання це настільки важливе і багатогранне, що воно є предметом постійної наукової дискусії.

Останні події на світовому ринку продовольства засвідчили кінець «ери дешевих продуктів харчування». Стає цілком очевидним, що виробництво і торгівля продуктами харчування у довгостроковій перспективі перетворюються на стратегічні галузі світової економіки, а проблеми продовольчого забезпечення, вичерпування вуглеводнів та викопних корисних копалин, глобального потепління визначатимуть майбутні рамки глобальної економіки, а відтак – і міжнародної політики.

Мета курсу (інтегральна компетентність) – формування у аспірантів знань про суть продовольчої безпеки, її соціально-економічне та політичне значення, умови та фактори її досягнення в умовах зростання відкритості української економіки, роль міжнародних організацій у формуванні методології продовольчої безпеки та досягненні глобальної продовольчої безпеки.

Цілі курсу (програмні компетентності):

- розуміння суті поняття «продовольча безпека», його складових та їх характеристик;
- здатність формулювати критерії та індикатори продовольчої безпеки в рамках національної методології і методології FAO;
- здатність розрізняти чинники фізичної доступності продовольства та умови їх формування;
- здатність розрізняти чинники економічної доступності продовольства та умови їх формування;
- здатність розрізняти поняття «безпечність» та «якість» продовольства;
- здатність обґрунтовувати переваги та недоліки впливу економічної глобалізації на національну продовольчу безпеку;
- здатність адаптувати досвід розвинутих країн із підтримки національного агропродовольчого виробництва до умов національної економіки;
- здатність адаптувати досвід розвинутих країн із надання своїм громадянам продовольчої допомоги до умов національної економіки.

Програмні результати навчання:

- доводити доцільність та безальтернативність державного втручання у функціонування національного продовольчого ринку задля забезпечення продовольчої безпеки країни;
- проводити критичний аналіз методичних підходів міжнародних організацій до визначення та оцінки стану продовольчої безпеки;
- здійснювати оцінку продовольчої безпеки України за національною методикою та методикою FAO;
- обґрунтовувати доцільність та способи продовольчого самозабезпечення України;
- застосовувати пакет формальних інструментів СОТ для захисту національного продовольчого ринку від надмірного продовольчого імпорту або експорту;
- застосовувати пакет формальних інструментів СОТ для забезпечення достатньої бюджетної підтримки сільськогосподарських товаровиробників продовольчої сировини;
- визначати домогосподарства, які потребують продовольчої допомоги, розраховувати бюджет програми продовольчої допомоги, прогнозувати вплив бюджетних витрат на продовольчу допомогу на динаміку головних макроекономічних показників (ВВП);
- формулювати науково-обґрунтовану точку зору щодо перспектив глобального продовольчого ринку та місця України на ньому.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ СВІТОГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ

Тема 1. Продовольча проблема та її місце в системі сучасних політичних координат

Потреба в їжі. Глобальні масштаби голоду. Світовий продовольчий саміт (WFS).

Дефіцит продовольства. Перехідні запаси зерна. Ціни на нафту. Виробництво біопалива. Землі сільськогосподарського призначення. Чисельність населення. Бідність. Прісна вода. Глобальне потепління.

Продовольство, як інструмент політичного впливу. Національна проблема недооцінки потенціалу продовольчих ризиків. Місце держави у забезпеченні продовольчої безпеки. Нормативно-правове забезпечення продовольчої безпеки.

Тема 2. Продовольча безпека: суть поняття, його еволюція та фактори

Продовольча проблема та продовольча безпека. Безпека. Продовольче забезпечення.

Зернова криза 1972-1973рр. Концепція достатності продовольчого постачання. Концепція достатності доступу до продовольства.

Бідність. Проблеми розподілу. Ієрархія рівнів продовольчої безпеки. Міжнародний. Регіональний. Національний. Локальний. Домогосподарства. Індивіда.

Проблема визначення категорії «достатній рівень продовольчого забезпечення» («enough food»). Наявність продовольства, доступність продовольства і використання продовольства.

Тимчасова та хронічна продовольча небезпека. Голод. Модель продовольчої небезпеки Саймона Максвела. «Провали» права. Продовольче самозабезпечення.

Еволюція досліджень проблеми національної продовольчої безпеки у працях українських вчених.

Тема 3. Економічна глобалізація та її вплив на національну продовольчу безпеку

Глобалізація. Механізм економічної глобалізації. Переваги та недоліки економічної глобалізації. Концепція світової капіталістичної системи (СКС) І. Валлерстайна. Технологічний диспаритет. Умови торгівлі. Неолібералізм. «Провали» ринку.

Провідники економічної глобалізації. Міжнародні організації. Політика країн «золотого мільярда». ТНК і ТНБ.

Напрями забезпечення продовольчої безпеки України в умовах поглиблення інтеграції національної макросистеми в глобальний економічний простір.

Тема 4. Методологія аналізу та оцінки продовольчої безпеки в практиці міжнародних організацій

Критерії продовольчої безпеки.

Індикатори продовольчої безпеки пов'язані із Інформацією для цілеспрямованої діяльності по скороченню масштабів голоду (FIVIMS): Міжвідомча робоча група (IAWG); секретаріат ФАО; ANDI.

Списки системи індикаторів ООН: ОЕСР; ООН/ЗОСК.

Рекомендовані ключові індикатори для контролю результатів, пов'язаних з цілями Світового продовольчого саміту.

Індикатори продовольчої безпеки ФАО.

Глобальний індекс продовольчої безпеки (Global Food Security Index - GFSI).

Модель продовольчої безпеки Служби економічних досліджень МСГ США. Продовольчий розрив. Рекурсивні моделі часткової рівноваги 70 низькодохідних країн.

Потенційні переваги і негативні впливи біоенергетичних систем, набір індикаторів для їх моніторингу. Вимірювання впливу виробництва біопалива на продовольчу безпеку на мі-

жнародному, національному та проектному рівнях. Попередній та пропозиції нового набору критеріїв вимірювання індикаторів продовольчої безпеки в рамках «1-ої Технічної консультації по критеріях та індикаторах стійкого біоенергетичного виробництва, що зберігає продовольчу безпеку». Моделювання оцінки впливів виробництва біопалива (або його суміжних галузей) на забезпечення продовольчої безпеки.

Характеристики і організаційна структура систем раннього попередження голоду і засухи.

Моніторинг та оцінки необхідні для співпраці Міжнародних спонсорів щодо реалізації багаторічних програм продовольчої допомоги. Індикатори продовольчої безпеки домогосподарства

Тема 5. Національні методичні підходи до вимірювання та оцінки продовольчої безпеки

Концепція продовольчої безпеки (USAID). Науково-дослідний офіс проблем життєзабезпечення Федерації американських товариств експериментальної біології (LSRO). Поточне обстеження населення (Current Population Survey (CPS) Статистичним Бюро США. Доповнення Продовольчої Безпеки (ДПБ) в рамках Поточного опитування населення (ПОН). Анкета «базового модуля». Лінійка продовольчої безпеки домогосподарства – суцільне вимірювання. Статус продовольчої безпеки домогосподарства – категоріальна (безумовна) оцінка.

Концепція суспільної продовольчої безпеки (CFS) Канади. Проблема «продовольчої милії». Модуль продовольчої безпеки.

ЄС: концептуальна основа неповноцінного харчування ЮНІСЕФ; концептуальна основа стану харчування на рівні домогосподарств. Аліментарне базисне дослідження. Біла книга ЄС.

Наказ Міністерства економіки України від 2 березня 2007 року №60 «Методика розрахунку рівня економічної безпеки України».

Постанова Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2007 року №1379 «Деякі питання продовольчої безпеки».

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Тема 6. Сучасний стан базових галузей продовольчого підкомплексу АПК України

Зернопродуктовий підкомплекс АПК. Структура виробництва зернової продукції. Урожайність. Виробнича інфраструктура. Запаси зерна.

Буряко-цукровий підкомплекс АПК. Реконструкція та модернізація цукрових заводів. Імпортна квота. Цукор-сирець. Давальницька сировина. Підсолоджувачі. Контрабанда.

Олійно-продуктовий підкомплекс АПК. Частка посівів соняшнику. Експорт сировини та готової продукції.

Виробництво картоплі, плодів та овочів. Структура виробництва за категоріями виробників. Технології. Інфраструктура.

Молоко-продуктовий підкомплекс АПК. Споживання молока та молочних продуктів. Структура виробництва за категоріями виробників. Продуктивність. Умови утримання. Ветеринарно-плеємна справа. Заготівля продукції. Якість молока. Сезонність. Економічна доступність молокопродуктів. Конкурентна структура національного ринку молока та молокопродуктів.

Індустріальні молоко-товарні ферми. Сімейні молочні ферми. Досвід ЄС.

М'ясо-продуктовий підкомплекс АПК. Споживання м'яса та м'ясопродуктів. Структура виробництва за категоріями виробників. Динаміка поголів'я за видами тварин. Продуктивність. Імпорт м'ясної сировини. Експорт м'яса та м'ясопродуктів. Конкурентна структура національного ринку м'яса та м'ясопродуктів. Досвід США виробництва та реалізації м'яса та м'ясопродуктів.

Виробництво яєць.

Фактичний стан та потенціал продовольчого самозабезпечення України.

Тема 7. Конкурентні позиції вітчизняних виробників агропродовольчої продукції на внутрішньому та зовнішньому продовольчому ринках

Товарна структура та абсолютні значення продовольчого експорту та імпорту. Співвідношення експорту сировини та готової продукції.

Географічна структура експорту та імпорту. Санітарні та фітосанітарні норми ЄС. Європейські стандарти безпечності та якості.

Рівень цін на аналогічні імпортні та експортні товари. Логістичні ланцюжки для української продукції на ринках ЄС, Північної Африки, Близького Сходу та Китаю. Ціна і якість.

Частки національних товаровиробників на внутрішньому та зовнішньому продовольчому ринках.

Тема 8. Доходи домогосподарств, як головний фактор функції платоспроможного продовольчого попиту

Витрати на продовольство. Наявний дохід. Споживчі видатки. Споживчі продовольчі видатки. Коефіцієнт Енгеля. Проблеми національної методології.

Бідність. Рівень бідності за монетарною ознакою та за відчуттями (суб'єктивна бідність). Тіньова економіка. Неефективність механізму розподілу національного доходу.

Продовольча допомога – досвід США. Програми. Критерії участі у Програмі продовольчих талонів. Накопичене майно. Середньодушовий дохід. Розмір допомоги.

Вплив витрат на продовольчу допомогу на динаміку ВВП.

Тема 9. Немонетарні фактори продовольчих цін: суть та способи обмеження їх впливу

Ціни. Продовольчі ціни. Вартість споживчого кошику.

Структурна концепція інфляції. «Провали ринку». Диспропорції суспільного відтворення. Спотворення конкуренції. Низька мобільність факторів виробництва. Інституційне безробіття. Неефективне використання бюджетних ресурсів.

Диспропорції суспільного відтворення. Структура виробництва товарів промислового призначення та кінцевих товарів. Теорія перенакопичення.

Інфраструктура продовольчого ринку. Товарні біржі. Гуртові ринки. Складське господарство.

Неконкурентна структура ринку. Фактори опосередкованого монопольного впливу. Фактори прямого монопольного впливу. Картелі. Антимонопольний комітет України. Державна система фінансових та товарних інтервенцій.

Надмірний експорт агропродовольчої продукції: суть, причини, способи регулювання.

Біопаливо. Біоенергетична сільськогосподарська сировина. Біодизель. Біоетанол. Лігніноцелюозна сировина.

Тема 10. Державна підтримка розвитку аграрного виробництва та напрями її удосконалення

Угода про сільське господарство СОТ. «Жовта скриня». «Зелена скриня». «Синя скриня». *De minimis*.

Закон України №250-VI «Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі».

Бюджетне фінансування товаровиробників на розвиток рослинництва і тваринництва по видатках програмної класифікації.

Обсяги бюджетних видатків по програмах «жовтої скриньки» підтримки АПК України. Дозволені та фактичні рівні підтримки АПК України за програмами «жовтої скриньки» та правилом *de minimis*.

Обсяги бюджетних видатків на підтримку АПК України по програмах «зеленої скриньки».

Тема 11. Заходи державної політики у сфері забезпечення безпечності і якості продовольства

Безпечність сільськогосподарської сировини. Безпечність продуктів харчування.

Якість сільськогосподарської сировини. Якість продуктів харчування.

Система аналізу ризиків, небезпечних чинників і контролю критичних точок (НАССР).

ISO 22000:2005 Системи управління безпечністю харчових продуктів.

BRC (British Retail Consortium Global Standard) (британський стандарт асоціації роздрібних торгівців).

IFS Food (International Featured Standard Food) (міжнародний стандарт роздрібних торгівців).

Dutch HACCP (голландський стандарт на систему HACCP).

FSSC 22000:2010 (стандарт для виробників окремих категорій харчових продуктів, що поєднує вимоги ISO 22000:2005 та PAS 220:2008, прийнятий об'єднанням спеціалістів з харчової безпеки Global Food Safety Initiative (GSFI)).

Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів.

Імплементация європейських норм регулювання, нагляду та контролю за безпечністю й якістю агропродовольчої продукції у вітчизняне правове поле.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	усього	у тому числі			
		л	с	і. з.	с. р.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Теорія та методологія продовольчої безпеки в умовах сучасних світогосподарських процесів					
Тема 1. Продовольча проблема та її місце в системі сучасних політичних координат.	11	2	-	-	9
Тема 2. Продовольча безпека: суть поняття, його еволюція та умови забезпечення.	11	2	2	-	7
Тема 3. Економічна глобалізація та її вплив на національну продовольчу безпеку.	10	-	-	-	10
Тема 4. Методологія аналізу та оцінки продовольчої безпеки в практиці міжнародних організацій.	11	2	2	-	7
Тема 5. Національні методичні підходи до вимірювання та оцінки продовольчої безпеки.	11	2	2	-	7
Разом за ЗМ 1	54	8	6	-	40
Змістовий модуль 2. Національна політика забезпечення продовольчої безпеки України					
Тема 6. Сучасний стан базових галузей продовольчого підкомплексу АПК України.	10	-	-	-	10
Тема 7. Конкурентні позиції вітчизняних виробників агропродовольчої продукції на внутрішньому та зовнішньому продовольчому ринках.	12	-	-	-	12
Тема 8. Доходи домогосподарств, як головний фактор функції платоспроможного продовольчого попиту.	11	2	-	-	9
Тема 9. Немонетарні фактори продовольчих цін: суть та способи обмеження їх впливу.	11	2	2	-	7
Тема 10. Державна підтримка розвитку аграрного виробництва та напрями її удосконалення.	11	2	2	-	7
Тема 11. Заходи державної політики у сфері забезпечення безпечності і якості продовольства.	11	-	2	-	9
Разом за ЗМ 2	66	8	6	-	54
Усього годин	120	14	12	-	94

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 2. Продовольча безпека: суть поняття, його еволюція та фактори	2
2	Тема 4. Методологія аналізу та оцінки продовольчої безпеки в практиці міжнародних організацій.	2
3	Тема 5. Національні методичні підходи до оцінки продовольчої безпеки.	2
4	Тема 9. Немонетарні фактори продовольчих цін: суть та способи обмеження їх впливу.	2
5	Тема 10. Державна підтримка розвитку аграрного виробництва та напрями її удосконалення.	2
6	Тема 11. Заходи державної політики у сфері забезпечення безпечності і якості продовольства.	2
	Разом	12

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Продовольча проблема та її місце в системі сучасних політичних координат.	9
2	Тема 2. Продовольча безпека: суть поняття, його еволюція та фактори.	7
3	Тема 3. Економічна глобалізація та її вплив на національну продовольчу безпеку.	10
4	Тема 4. Методологія аналізу та оцінки продовольчої безпеки в практиці міжнародних організацій.	7
5	Тема 5. Національні методичні підходи до оцінки продовольчої безпеки.	7
6	Тема 6. Сучасний стан базових галузей продовольчого підкомплексу АПК України.	10
7	Тема 7. Конкурентні позиції вітчизняних виробників агропродовольчої продукції на внутрішньому та зовнішньому продовольчому ринках.	12
8	Тема 8. Доходи домогосподарств, як головний фактор функції платоспроможного продовольчого попиту.	9
9	Тема 9. Немонетарні фактори продовольчих цін: суть та способи обмеження їх впливу.	7
10	Тема 10. Державна підтримка розвитку аграрного виробництва та напрями її удосконалення.	7
11	Тема 11. Заходи державної політики у сфері забезпечення безпечності і якості продовольства.	9
	Разом	94

Завдання для виконання самостійної роботи

№ з/п	Тема	Перелік питань
1	Тема 1. Продовольча проблема та її місце в системі сучасних політичних координат	Потреба в їжі. Глобальні масштаби голоду. Світовий продовольчий саміт (WFS). Дефіцит продовольства. Перехідні запаси зерна. Ціни на нафту. Виробництво біопалива. Землі сільськогосподарського призначення. Чисельність населення. Бідність. Прісна вода. Глобальне потепління. Продовольство, як інструмент політичного впливу. Національна проблема недооцінки потенціалу продовольчих ризиків. Місце держави у забезпеченні продовольчої безпеки. Нормативно-правове забезпечення продовольчої безпеки
2	Тема 2. Продовольча безпека: суть поняття, його еволюція та фактори	Зернова криза 1972-1973рр. Тимчасова та хронічна продовольча небезпека. Голод. Еволюція досліджень проблеми національної продовольчої безпеки у працях українських вчених.
3	Тема 3. Економічна глобалізація та її вплив на національну продовольчу безпеку	Глобалізація. Механізм економічної глобалізації. Переваги та недоліки економічної глобалізації. Концепція світової капіталістичної системи (СКС) І. Валлерстайна. Технологічний диспаритет. Умови торгівлі. Неолібералізм. «Провали» ринку. Провідники економічної глобалізації. Міжнародні організації. Політика країн «золотого мільярда». ТНК і ТНБ. Напрями забезпечення продовольчої безпеки України в умовах поглиблення інтеграції національної макросистеми в глобальний економічний простір.
4	Тема 4. Методологія аналізу та оцінки продовольчої безпеки в практиці міжнародних організацій	Критерії продовольчої безпеки. Списки системи індикаторів ООН: ОЕСР; ООН/ЗОСК. Рекурсивні моделі часткової рівноваги 70 низькодохідних країн. Вимірювання впливу виробництва біопалива на продовольчу безпеку на міжнародному, національному та проектному рівнях. Попередній та пропозиції нового набору критеріїв вимірювання індикаторів продовольчої безпеки в рамках «1-ої Технічної консультації по критеріях та індикаторах стійкого біоенергетичного виробництва, що зберігає продовольчу безпеку». Моделювання оцінки впливів виробництва біопалива (або його суміжних галузей) на забезпечення продовольчої безпеки. Моніторинг та оцінки необхідні для співпраці Міжнародних спонсорів щодо реалізації багаторічних програм продовольчої допомоги. Індикатори продовольчої безпеки домогосподарства
5	Тема 5. Національні методичні підходи до вимірювання та оцінки продовольчої безпеки	Доповнення Продовольчої Безпеки (ДПБ) в рамках Поточного опитування населення (ПОН). Анкета «базового модуля». Лінійка продовольчої безпеки домогосподарства – суцільне вимірювання. Статус продовольчої безпеки домогосподарства – категоріальна (безумовна) оцінка.

		Проблема «продовольчої милі». Модуль продовольчої безпеки. Аліментарне базисне дослідження. Біла книга ЄС. Наказ Міністерства економіки України від 2 березня 2007 року №60 «Методика розрахунку рівня економічної безпеки України».
6	Тема 6. Сучасний стан базових галузей продовольчого підкомплексу АПК України	Зернопродуктовий підкомплекс АПК. Структура виробництва зернової продукції. Урожайність. Виробнича інфраструктура. Запаси зерна. Буряко-цукровий підкомплекс АПК. Реконструкція та модернізація цукрових заводів. Імпортна квота. Цукор-сирець. Давальницька сировина. Підсолоджувачі. Контрабанда. Олійно-продуктовий підкомплекс АПК. Частка посівів соняшнику. Експорт сировини та готової продукції. Виробництво картоплі, плодів та овочів. Структура виробництва за категоріями виробників. Технології. Інфраструктура. Молоко-продуктовий підкомплекс АПК. Споживання молока та молочних продуктів. Структура виробництва за категоріями виробників. Продуктивність. Умови утримання. Ветеринарно-племінна справа. Заготівля продукції. Якість молока. Сезонність. Економічна достатність молокопродуктів. Конкурентна структура національного ринку молока та молокопродуктів. Індустріальні молоко-товарні ферми. Сімейні молочні ферми. Досвід ЄС. М'ясо-продуктовий підкомплекс АПК. Споживання м'яса та м'ясопродуктів. Структура виробництва за категоріями виробників. Динаміка поголів'я за видами тварин. Продуктивність. Імпорт м'ясної сировини. Експорт м'яса та м'ясопродуктів. Конкурентна структура національного ринку м'яса та м'ясопродуктів. Досвід США виробництва та реалізації м'яса та м'ясопродуктів. Виробництво яєць. Фактичний стан та потенціал продовольчого самозабезпечення України.
7	Тема 7. Конкурентні позиції вітчизняних виробників агропродовольчої продукції на внутрішньому та зовнішньому продовольчому ринках	Товарна структура та абсолютні значення продовольчого експорту та імпорту. Співвідношення експорту сировини та готової продукції. Географічна структура експорту та імпорту. Санітарні та фітосанітарні норми ЄС. Європейські стандарти безпечності та якості. Рівень цін на аналогічні імпортні та експортні товари. Логістичні ланцюжки для української продукції на ринках ЄС, Північної Африки, Близького Сходу та Китаю. Ціна і якість. Частки національних товаровиробників на внутрішньому та зовнішньому продовольчому ринках.
8	Тема 8. Доходи домогосподарств, як головний фактор функції платоспроможного продовольчого попиту	Витрати на продовольство. Наявний дохід. Споживчі видатки. Споживчі продовольчі видатки. Проблеми національної методології. Бідність. Рівень бідності за монетарною ознакою та за відчуттями (суб'єктивна бідність). Тіньова економіка. Неефективність механізму розподілу національного доходу.

		Продовольча допомога – досвід США. Програми. Критерії участі у Програмі продовольчих талонів. Накопичене майно. Середньодушовий дохід. Розмір допомоги. Вплив витрат на продовольчу допомогу на динаміку ВВП.
9	Тема 9. Немонетарні фактори продовольчих цін: суть та способи обмеження їх впливу	Ціни. Продовольчі ціни. Вартість споживчого кошику. Низька мобільність факторів виробництва. Інституційне безробіття. Неефективне використання бюджетних ресурсів. Теорія перенакопичення. Фактори опосередкованого монопольного впливу. Фактори прямого монопольного впливу. Картелі. Антимонопольний комітет України. Державна система фінансових та товарних інтервенцій. Лігніноцелюозна сировина.
10	Тема 10. Державна підтримка розвитку аграрного виробництва та напрями її удосконалення	Обсяги бюджетних видатків по програмах «жовтої скриньки» підтримки АПК України. Дозволені та фактичні рівні підтримки АПК України за програмами «жовтої скриньки» та правилом de minimis. Обсяги бюджетних видатків на підтримку АПК України по програмах «зеленої скриньки».
11	Тема 11. Заходи державної політики у сфері забезпечення безпечності і якості продовольства	BRC (British Retail Consortium Global Standard) (британський стандарт асоціації роздрібних торговців). IFS Food (International Featured Standard Food) (міжнародний стандарт роздрібних торговців). Dutch HACCP (голландський стандарт на систему HACCP). FSSC 22000:2010 (стандарт для виробників окремих категорій харчових продуктів, що поєднує вимоги ISO 22000:2005 та PAS 220:2008, прийнятий об'єднанням спеціалістів з харчової безпеки Global Food Safety Initiative (GSFI)).

7. Методи навчання

У рамках вивчення дисципліни передбачаються такі види занять:

- лекції;
- практичні заняття;
- самостійна робота.

Консультації студентів, приймання рефератів, ліквідація невідпрацьованих занять будуть проводитися у відповідні дні відповідно до затвердженого деканатом графіку індивідуальної роботи викладача із докторантами.

8. Методи контролю

В основу рейтингового оцінювання знань аспіранта закладена 100-бальна шкала оцінювання (максимально можлива сума балів, яку може набрати аспірант за всіма видами контролю знань з дисципліни з урахуванням поточної успішності, самостійної роботи, науково-дослідної роботи, підсумкового контролю тощо). Встановлюється, що при вивченні дисципліни до моменту підсумкового контролю (іспиту) аспірант може набрати максимально 70 балів. На підсумковому контролі (іспит) аспірант може набрати максимально 30 балів, що в сумі і дає 100 балів. До іспиту допускається студент, який набрав не менше 35 балів!

Поточний контроль.

Кількість балів, які можна набрати у ході вивчення курсу дисципліни розподіляються наступним чином:

- відповідь на питання семінарського заняття оцінюється за стандартною шкалою, але лише у межах позитивних оцінок: «відмінно» – 5 балів; «добре» – 4 бали; «задовільно» – 3 бали;

Шкала за 5-бальною системою:	
Відмінно	зразкове знання теоретико-методичної частини обговорюваного питання із наведенням фактичних прикладів, посилань на праці авторитетних фахівців із тематики питання, правильні відповіді на додаткові питання (ті, що винесені на самостійне опрацювання по матеріалах змістового модуля)
Добре	зразкове знання теоретико-методичної частини обговорюваного питання без наведення фактичних прикладів, без посилань на праці авторитетних фахівців із тематики питання, відповіді на додаткові питання із незначними недоліками (ті, що винесені на самостійне опрацювання по матеріалах змістового модуля)
Задовільно	посереднє знання теоретико-методичної частини обговорюваного питання (незначні помилки у формулюванні категорій, визначень), без правильних відповідей на додаткові питання (ті, що винесені на самостійне опрацювання по матеріалах змістового модуля)
Знання відсутні	неспроможність продемонструвати знання теоретико-методичної частини обговорюваного питання (формулювання категорій, визначень)

- підготовка реферату до змістових модулів 1, 3, 6, 7, 8 – 4 бали;
- підготовка повідомлення – 1 бал;
- два тестових контролю (по 50 тестових завдань) по кожному з яких можна набрати бали відповідно до кількості (%) правильних відповідей: $\geq 90\%$ правильних відповідей – 10 балів; 75-89% – 8 балів; 60-74% – 6 балів; 50-59% – 4 бали; $\leq 49\%$ правильних відповідей – 0 балів.

Реферат

Реферат має такий зміст:

Вступ

Простий план по темі

Висновки

Список використаної літератури (зразок оформлення за адресою <http://library.lp.edu.ua/yak-oformyty-spysok-literatury>)

Виконується у вигляді друкованого тексту на папері формату А-4 обсягом від 10 до 12 сторінок.

Шрифт - Times New Roman. Розмір шрифту – 14, звичайний. Вирівнювання тексту – по-ширині без пропусків і скорочень. Абзацний відступ – 10 мм. Міжрядковий інтервал – 1,5. Поля сторінки: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє і нижнє – по 20 мм. Реферат починається із титульної сторінки за встановленою формою (додаток А).

Тематика рефератів визначається змістом відповідних змістових модулів за погодженням із викладачем.

Повідомлення

Повідомлення – це актуальна економічна інформація мікро-, мезо-, макро-, мегаекономічного рівня, яка має навчально-пізнавальний характер. Повідомлення має наступний зміст:

Вступ

Повідомлення

Список використаної літератури (зразок оформлення за адресою <http://library.lp.edu.ua/yak-oformyty-spysok-literatury>)

Виконується у вигляді друкованого тексту на папері формату А-4 обсягом від 4 до 6 сторінок. Шрифт - Times New Roman. Розмір шрифту – 14, звичайний. Вирівнювання тексту – по-ширині без пропусків і скорочень. Абзацний відступ – 10 мм. Міжрядковий інтервал – 1,5. Поля сторінки: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє і нижнє – по 20 мм. Повідомлення починається із титульної сторінки за встановленою формою (додаток А)

Розподіл балів, які отримують аспіранти

	Поточне оцінювання знань (70)												Іспит (30)	СУМА 100	
Кількість балів за змістовий модуль	ЗМ1 33 бали						ЗМ2 37 балів								
Теми	Т №1	Т №2	Т №3	Т №4	Т №5	модульний контроль (10 балів)	Т №6	Т №7	Т №8	Т №9	Т №10	Т №11			модульний контроль (10 балів)
Кількість балів за видами робіт змістових модулів, всього:	4	5	4	5	5		4	5	4	5	5	5			
в т.ч.: активність на семінарських-заняттях	-	5	-	5	5		-	-	-	5	5	5			
виконання самостійної роботи	4	-	4	-	-		4	4	4	-	-	-			

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль з дисципліни «Актуальні проблеми глобальної економіки» може здійснюватися у формі усного іспиту (А) або у формі тестових завдань (Б) (за вибором студентів).

А. Екзаменаційний білет складається із 3 питань, кожне з яких оцінюється за шкалою від 0 до 10 балів :

- відповідь на питання, яка оцінюється «відмінно» (10 балів), повинна відповідати таким вимогам: студент вільно відповідає на питання екзаменаційного білету, повністю розкриваючи його зміст, викладає основні положення при відповіді на додаткові питання із обговорюваної теми, може пов'язати теоретичний матеріал із процесами та явищами в реальній економіці, демонструє здатність проводити наукову дискусію і аргументовано відстоювати свою точку зору;

- відповідь на питання, яка оцінюється «відмінно» (9 балів), повинна відповідати таким вимогам: студент вільно відповідає на питання екзаменаційного білету, повністю розкриваючи його зміст, викладає основні положення при відповіді на додаткові питання із обговорюваної теми, може пов'язати теоретичний матеріал із процесами та явищами в реальній економіці;

- відповідь на питання, яка оцінюється «добре» (8 балів), повинна відповідати таким вимогам: студент вільно відповідає на питання екзаменаційного білету, повністю розкриваючи його зміст, викладає основні положення при відповіді на додаткові питання із обговорюваної теми;

- відповідь на питання, яка оцінюється «добре» (7 балів), повинна відповідати таким вимогам: студент вільно відповідає на питання екзаменаційного білету, повністю розкриваючи його зміст, викладає основні положення при відповіді на додаткові питання із обговорюваної теми, допускаючи незначні помилки;

- відповідь на питання, яка оцінюється «задовільно» (6 балів), повинна відповідати таким вимогам: студент відповідає на питання екзаменаційного білету, в цілому розкриваючи його зміст;

- відповідь на питання, яка оцінюється «задовільно» (5 балів), повинна відповідати таким вимогам: студент відповідає на питання екзаменаційного білету, в цілому розкриваючи його зміст із незначними помилками;

- відповідь на питання, яка оцінюється «незадовільно» (2 бали), повинна відповідати таким вимогам: студент не відповідає на питання екзаменаційного білету, проте в цілому орієнтується в його предметній області.

- відповідь на питання, яка оцінюється «незадовільно» (0 балів), повинна відповідати таким вимогам: студент не відповідає на питання екзаменаційного білету і не орієнтується в його предметній області.

Загальна кількість балів визначається як сума балів, отриманих студентом, при відповіді на кожне із питань екзаменаційного білету.

Максимальна тривалість екзамену визначається, виходячи із того, що для підготовки відповіді на 3 питання білету виділяється 45 хвилин, та кількості студентів, які проходять екзамен.

Б. Тестові завдання. На іспит виноситься 60 тестових завдань із числа тих, які використовувалися для проведення поточного модульного контролю.

Кількість балів у залежності від кількості правильних відповідей:

- 60 – 30 балів;
- 54-59 – 27 балів;
- 48-53 – 24 бали;
- 42-47 – 21 бал;
- 36-41 – 18 балів;
- 30-35 – 15 балів;
- 26-29 – 7 балів;
- 0-25 – 0 балів.

Максимальна тривалість екзамену становить 120 хвилин.

9. Методичне забезпечення

1. Мудрак Р.П. Методичні вказівки для семінарських занять та самостійної роботи з дисципліни «Продовольча безпека України». Умань: УНУС, 2019. 36с.

10. Рекомендована література

1. Власов В. І. Глобальна продовольча проблема / В. І. Власов. – К., 2001. – 505 с.
2. Hopkins R. F. Food security, policy options and the evolution of state responsibility / Hopkins R. F., Tullis F. L., Hollist W. L. (eds). – Food, the State and International Political Economy: Dilemmas of Developing Countries. – Lincoln and London: University of Nebraska Press, 1986. – 360p.
3. У Римі на саміті ООН шукають способи для подолання голоду в світі [Електронний ресурс]: за даними «Німецька хвиля» 16.11.2009 16:24. – Режим доступу до статті: <http://consumers.unian.net/ukr/detail/2378>
4. Александрова Л. На Землі стає тісно / Л. Александрова // Дзеркало тижня – 1999. – №15 (236). – С. 15.
5. Joachim von Braun. Agriculture, Food Security, Nutrition and the Millennium Development Goals / Joachim von Braun, M. S. Swaminathan, and Mark W. Rosegrant. [Електронний ресурс]: International Food Policy Research Institute. – Jun 16, 2005 by Melanie Allen. – Режим доступу: <http://www.ifpri.org/blog/agriculture-food-security-nutrition-and-millennium-development-goals>
6. The State of Food Insecurity in the World 2006 [Електронний ресурс]: SALES AND MARKETING GROUP Information Division Food and Agriculture Organization of the United Nations / Food and Agriculture Organization of the United Nations. – Rome, Italy: Published by the Viale delle Terme di Caracalla 00153, 2006. – Режим доступу: <http://www.fao.org/icatalog/inter-e.htm>
7. Birgit Meade. Food Security Assessment, 2006 : A Report from the Economic Research Service [Електронний ресурс] / Birgit Meade, Stacey Rosen, and Shahla Shapouri, coordinators. – United States Department of Agriculture. GFA-18, June 2007. – Режим доступу: www.ers.usda.gov.
8. The State of Food Insecurity in the World 2008 / Food and Agriculture Organization of the United Nations. – Rome: Viale delle Terme di Caracalla, 2008. – P. 7.
9. Скидан О. Продовольча сфера України в умовах глобалізаційних викликів / О. Скидан // Економіка України. – 2009. – №11. – С. 55.
10. Біопаливо набирає популярності попри провокації ОПЕК та ООН [Електронний ресурс] // NEWSRU.ua. – 16 травня 2008 р., 18:40. – Режим доступу: <http://www.newsru.ua/finance/16may2008/bio.html>
11. Браун Л. Геополитика продовольственной нехватки [Електронний ресурс] / Л. Браун // ПЕРЕКРЕСТОК ЦИВИЛИЗАЦІЙ. – 2009. – 24 січня. – Режим доступу: http://dialogs.org.ua/crossroad_full.php?m_id=16311.
12. Мудрак Р. П. Земельний фактор у контексті продовольчої безпеки України / Р. П. Мудрак // Зб. наук. праць Уманського державного аграрного університету. Частина 2. Економіка. – 2008. – №67. – С. 88-98.
13. The State of Food Insecurity in the World: Economic crises – impacts and lessons learned. [Електронний ресурс]: Electronic Publishing Policy and Support Branch Communication Division / FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION OF THE UNITED NATIONS, Rome, 2009. – Режим доступу: <http://www.earthprint.com/productfocus.php?id=FAO110491>
14. Bhalla S. Poor Results of Pooper Policy: A Comparative Analysis of Estimates of Global Inequality and Poverty / S. Bhalla – Munich, 2004. – P. 102
15. Деланія Дж. Всесвітня водна криза продовжує загострюватися [Електронний ресурс] / Дж. Деланія // The Epoch Times Україна. – 2007. – 25 січня. – Режим доступу: <http://www.epochtimes.com.ua/articles/view/2/5978.html>
16. Wetlands and Agriculture: Private Interests and Public Benefits / [by Ralph E. Heimlich, Keith D. Wiebe, Roger Claassen, Dwight Gadsby, and Robert M. House] // Resource Economics Division, Economic Research Service, U.S. Department of Agriculture. Agricultural Economic Report No. 765. – Washington, September 1998. – 94p.

17. Economic Valuation of Environmental Benefits and the Targeting of Conservation Programs: The Case of the CRP / [by Peter Feather, Daniel Hellerstein, and LeRoy Hansen] // Resource Economics Division, Economic Research Service, U.S. Department of Agriculture. Agricultural Economic Report No. 778. – Washington, April 1999. – 55p.
18. Confined Animal Production and Manure Nutrients / [by Noel Gollehon, Margriet Caswell, Marc Ribaud, Robert Kellogg, Charles Lander, and David Letson] // Resource Economics Division, Economic Research Service, U.S. Department of Agriculture. Agriculture Information Bulletin No. 771. – Washington, June 2001. – 35p.
19. Utpal Vasavada. Environmental Policy & the WTO: Unresolved Questions / Utpal Vasavada, Steve Warmerdam // Economic Research Service: USDA Agricultural Outlook. – 1998, November. – P. 12-14.
20. Roger Claassen. Environmental Payments To Farmers: Issues of Program Design / Roger Claassen, Richard D. Horan // Economic Research Service: USDA Agricultural Outlook. – 2000, June-July. – P. 15-18.
21. Roger Claassen. Agri-Environmental Payments: Rewarding Farmers for Environmental Performance / Roger Claassen, Mark Peters, LeRoy Hansen, Mitch Morehart // Economic Research Service: USDA Agricultural Outlook. – 2001, May. – P. 26-31.
22. LeRoy Hansen. USDA Conservation Programs: A Look at the Record / LeRoy Hansen, Roger Claassen // Economic Research Service: USDA Agricultural Outlook. – 2001, September. – P. 22-25.
23. Food and Agricultural Policy Taking Stock for the New Century / United States Department of Agriculture. – Washington: Office of Civil Rights, 2001 September. – 120 p.
24. The political economy of agricultural, natural resource, and environmental policy analysis / Peterson E. Wesley F. – Iowa State University Press, 2001. – 373 p.
25. Стиглиц Дж. Распределение бремени спасения планеты: глобальная социальная справедливость за стабильное развитие. Теория управления общественными финансами (лекция, прочитанная на 15-м Конгрессе Международной Экономической Ассоциации. Стамбул, 29 июня 2008г. Перевод с англ. д. э. н. Е. А. Жуков) / Дж. Стиглиц // Международная экономика. – 2008. – №11. – С. 12, 19.
26. Трегобчук В. М. Продовольча безпека в контексті національної безпеки : [брошура] / В. М. Трегобчук – К.: Інститут економіки НАН України, 1999. – 56 с.
27. Grain: World Markets and Trade [Електронний ресурс] // Foreign Agricultural Service/United States Department of Agriculture. Режим доступу: <http://www.fas.usda.gov/psdonline/>
28. Коммюнике совещания «Группы восьми» на Окинаве 2000 года (принято 23 июля 2000 года, Окинава) [Електронний ресурс] / ИСТОРИЯ «ГРУППЫ ВОСЬМИ». – Режим доступа: <http://www.g8russia.ru/g8/history/okinawa2000/5/>
29. Agricultural Policy Reform in the WTO – The Road Ahead / [editor Mary E. Burfisher] // Market and Trade Economics Division, Economic Research Service, U.S. Department of Agriculture. Agricultural Economic Report No. 802. – Washington, May 2001. – 116 p.
30. Ken A. Ingersent. Agricultural Policy in Western Europe and the United States / Ken A. Ingersent, A. J. Rayner. – Edward Elgar: Cheltenham, UK; Northampton, MA, USA, 1999. – 450 p.
31. Solutions to Hunger. U.S. Action Plan on Food Security / [August Schumacher, Jr., Frank E. Loy, J. Brian Atwood, Shirley Watkins, David Satcher, M.D., Ph.D., Mary Ann Keeffe]. – Washington: U.S. Department of Agriculture, March 1999. – 78 p.
32. Гойчук О. І. Продовольча безпека / О. І. Гойчук – Житомир: Полісся, 2004. – 348 с. – (Монографія).
33. Закон України «Про основи національної безпеки України» // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2006. – №14. – С. 116. – [Із змінами і доповненнями].
34. Шубравська О. В. Сталий розвиток агропродовольчої системи України: Монографія / О. В. Шубравська. – К.: Інститут економіки НАН України, 2002. – 203 с.

35. Миценко І. М. Продовольча безпека України: оцінка стану та світовий досвід вирішення проблеми / І. М. Миценко: [під ред. В. А. Плакова]. – Кіровоград, 2001. – 204 с.
36. Бойчук О. Продовольча безпека, як необхідна складова членства України у Світовій організації торгівлі / О. Бойчук: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 10-й річниці Конференції ООН з питань охорони навколишнього середовища та розвитку, 25-27 вересня 2002 р. Т. 2. – Львів, 2002. – С. 117-123.
37. Білик Ю. Д. Продовольча безпека України: стан та перспективи використання потенційних резервів // Нова економічна парадигма формування стратегії національної продовольчої безпеки України в ХХІ столітті. – К.: ІАЕ УААН, 2001. – 638 с.
38. Про стратегію трансформації АПК і забезпечення продовольчої безпеки України / [І. І. Лукінов, П. Т. Саблук, О. М. Онищенко, М. Я. Дем'яненко, В. Я. Месель-Веселяк, В. М. Трегобчук, О. М. Шпичак, В. В. Юрчишин, Б. Й. Пасхавер, В. П. Ситник, М. Й. Малік, В. І. Бойко, Л. О. Шепотько, І. В. Прокопа, О. В. Крисальний, Д. Ф. Крисанов, М. М. Федоров, А. А. Фесина, О. В. Шубравська]; під ред. І. І. Лукінова, П. Т. Саблука // Економіка АПК. – 2000. – №8. – С.3.
39. Калінчик М. В. Продовольча безпека і концентрація виробництва / М. В. Калінчик, В. С. Шовкалюк, Г. І. Волкова, В. В. Ярова // Нова економічна парадигма формування стратегії національної продовольчої безпеки України в ХХІ столітті. – К.: ІАЕ УААН, 2001. – 638 с.
40. Точилін В. О. Продовольча безпека населення України в контексті розвитку аграрного сектора і аграрних ринків / В. О. Точилін, Т. О. Остапенко // Нова економічна парадигма формування стратегії національної продовольчої безпеки України в ХХІ столітті. – К.: ІАЕ УААН, 2001. – 638 с.
41. Шебаніна О. В. Формування і ефективний розвиток продовольчого підкомплексу АПК / О. В. Шебаніна – К.: ННЦ «ІАЕ», 2007. – 368 с.
42. Лукінов І. І. Продовольча безпека та її гострота у світовому вимірі / І. І. Лукінов // Економіка АПК. – 2001. – №4. – С. 33.
42. Харічков С. К. Екологічна складова в системі національної продовольчої безпеки України / С. К. Харічков, Л. Є. Купінець // Нова економічна парадигма формування стратегії національної продовольчої безпеки України в ХХІ столітті. – К.: ІАЕ УААН, 2001. – 638 с.
43. Чечель О. М. Державне регулювання забезпечення продовольчої безпеки / О. М. Чечель // Економіка АПК. – 2000. – №8. – С. 73.
44. Чечель О. М. Прогнозування попиту на однорідний продовольчий ресурс в умовах нечіткої інформації / О. М. Чечель – К.: Автограф, 2006. – 24 с.
45. Лисецький А. Проблеми і шляхи розвитку субнаціонального АПК / А. Лисецький, О. Жубрицька // Економіка України. – 2001. – №6. – С. 55.
46. Продовольчий комплекс України: стан і перспективи розвитку в умовах економічної глобалізації / [А. О. Коваленко, С. І. Князєв, Л. В. Дейнеко та ін.]; під ред. Л. В. Дейнеко. НАН України, Рада по вивченню продуктивних сил України. – К.: Науковий світ, 2004. – 122 с.
47. Павловський М. А. Макроекономіка перехідного періоду: Український контекст / Михайло Антонович Павловський. – К.: Техніка, 1999. – 366 с.
48. Мудрак Р. Модель поведінки споживача як фактор національної продовольчої безпеки / Р. Мудрак // Економіка України. – 2008. – №8. – С. 80-89.
49. Шпичак О. М. Проблеми сталого розвитку та забезпечення продовольчої і енергетичної безпеки АПК України / О. М. Шпичак: зб. наук. праць «ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ АПК». – Вип. 1 (66) / наук. ред. А. С. Даниленко – Біла Церква, 2009. – 122 с.
50. Осика С. Г. Світова організація торгівлі / С. Г. Осика, В. Т. Пятницький – 2-ге видання, перероблене і доповнене. – К.: «К.І.С.», 2004. – xxxvi, 516 с.
51. Осташко Т. Обґрунтування позицій України щодо сільського господарства у переговорах Дохійського раунду СОТ / Т. Осташко // Економіст. – 2008. – №8. – С. 41.

52. Гражевська Н. Забезпечення конкурентоспроможності національної економіки в глобальному постіндустріальному вимірі / Н. Гражевська // Економіка України. – 2008. – №9. – С. 56.
53. Мудрак Р. П. Інституційні чинники в стратегії розвитку національної продовольчої безпеки України / Р. П. Мудрак // *Rozwoj przedsiebiorczosci w gospodarce rynkowej* / [praca zbiorowa pod redakcja J. Grzywacza, S. Kowalskiego]. – Plock: Instytut Nauk Ekonomicznych, 2010. – С. 579.
54. Закон України «Про державний матеріальний резерв» // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2007. – №9. – С. 67. – [Із змінами та доповненнями].
55. Правове регулювання надання державної допомоги в Європейському Союзі та Україні. Шляхи адаптації законодавства України / [О. В. Нів'євський, С. В. Таран, Н. І. Лещенко]; під ред. Д. І. Блінди, Ю. А. Дитюк – Київ, 2007. – 179 с.
56. Закон України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2005. – № 16. – С. 255. – [Із змінами та доповненнями].
57. Постанова Кабінету Міністрів України №368 «Про затвердження «Порядку класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за їх рівнями» // Офіційний вісник України. – 2003. – №21. – С. 937. – [Із змінами внесеними згідно з Постановою КМ №297 (297-2009-п) від 02.04.2009].
58. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2009. – №43. – С. 638. – [Із змінами та доповненнями].
59. Чапко І. Сучасна політика підтримки сільського господарства в Україні (аналіз та пропозиції) / І. Чапко, І. Кобута. – К.: Аналітико-дорадчий центр Блакитної стрічки ПРООН, 2007. – 20 с. – (Представництво Європейської комісії в Україні).
60. Закон України «Про державну систему біобезпеки при створенні, ви-пробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2007. – №35. – С. 484.
61. Закон України «Про безпечність та якість харчових продуктів» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2007.– №35. – С. 485. – [Зі змінами №1665-VI (1665-17) від 22.10.2009].
62. Ярошевська Ю. Коментар до Закону України №1103 «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів» / Ю. Ярошевська, Г. Штрубенгофф, Інститут економічних досліджень та політичних консультацій, Німецько-український аграрний діалог // Агрокомпас. – 2008. – №1. – С. 5-6.
63. Постанова Кабінету Міністрів України №468 «Про порядок етикетування харчових продуктів, які містять генетично модифіковані організми або вироблені з їх використанням та вводяться в обіг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=468-2009-%EF&pass=GqsMfB7.apXV/M2 EZi3MucakHdlHssFggkRbI1c>
64. Закон України «Про якість та безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1998. – №19. – С. 98. – [Із змінами, внесеними згідно із Законами №2681-III від 13.09.2001, №191-IV від 24.10.2002].
65. Закон України «Про підтвердження відповідності» // Відомості Верховної Ради України. – 2009. – №24. – С. 297. – [Із змінами та доповненнями].
66. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 9 грудня 2005 року «Про стан агропромислового комплексу та заходи щодо забезпечення продовольчої безпеки України» [Електронний документ]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1867%2F2005&zahyst=4/UMfPEGznhh/M2.Zi3MucakHdlHssFggkRbI1c>
67. Закон України «Про продовольчу безпеку» №8370-1 від 22.12.2011р. [Електронний документ]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF6GI01I.html

68. Food Security Act of 1985 [Електронний ресурс] // United States Department of Agriculture. Economic Research Service. The Economics of Food, Farming, National Resources, and Rural America. – Режим доступу: <http://www.ers.usda.gov/Publications/aib498/>
69. Мудрак Р. П. Продовольча проблема та її місце в системі сучасних політичних координат / Р. П. Мудрак // Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. – №6(109). – С. 202.
70. Simon Maxwell. Household Food Security: Concepts, Indicators, Measurements / Simon Maxwell, Timothy R. Frankenberger. – New York: United Nations Children's Fund. – Rome: International Fund for Agricultural Development, 1992. – 274p.
71. Nutrition-Relevant Actions in the Eighties: Some Experience and Lessons from Developing Countries [Background Paper for the ACC/SCN Ad Hoc Group Meeting on Policies to Alleviate Under consumption and Malnutrition in Deprived Areas], (London, 12-14 November, 1990) / United Nations, 1990. – P. 7.
72. Analysis Plan: Food Security and Nutrition / World Bank, Draft, 1989. – P. 3.
73. Maxwell S. Food security in developing countries: issues and options for the 1990's / Maxwell Simon // IDS Bulletin: (Institute of Development Studies, University of Sussex). – Brighton. – 1990. – Vol. 21, no 3. – P. 2.
74. Fones-Sundell. World Food Crisis: Myth and Reality / Fones-Sundell, Melinda Brasch, Dennin Brasch // Issue Paper: (Swedish University of Agricultural Sciences). – Uppsala. – 1989. – No 11. – P. 10.
75. Maxwell S. Household food security: a conceptual review / Maxwell S., Smith M., et al // Institute of Development Studies: (University of Sussex). – Brighton. – 1992. – mimeo, March. – P. 37.
76. Food Security Assistance Programmes: Methodology for Preparing Comprehensive National Food Security Programmes: Second Ad Hoc Consultation with FSAS Donors / FAO. – Rome. – 1989. – October 27. – P. 2.
77. Maxwell S. Food insecurity in North Sudan / Simon Maxwell // Discussion Paper: (IDS, University of Sussex). – Brighton. – 1989. – No 262. – P. 2.
78. Maxwell S. National food security planning: first thoughts from Sudan / Simon Maxwell // Workshop on Food Security in the Sudan, IDS. – Sussex. – 1988. – October 3-5. – P. 3.
79. Maxwell S. To Cure All Hunger: Food policy and Food Security in Sudan / Simon Maxwell (eds.) // IT Publication. – London. – 1991. – P. 12.
80. Ballenger N. Targeting Food Security and Food Aid Issues at the GATT / Ballenger N., Mabbs-Zeno C. // Discussion Paper Series: (National Center for Food and Agricultural Policy). – 1990. – № FAP 90-07, April. – P. 5-6.
81. Власов В. І. Методичні підходи щодо оцінки продовольчої безпеки країни / В. І. Власов, В. П. Саблук, М. А. Лисак // Економіка АПК. – 2009. – №8. – С. 43.
82. Шубравська О. Ризики сталого розвитку АПС України в умовах глобалізації / О. Шубравська // Економіка України. – 2007. – № 2. – С. 62-68.
83. Березін О. В. Деякі аспекти стратегії і тактики формування національного продовольчого ринку України / Березін О. В. // Економіка АПК. – 2004. – № 6. – С. 102-108.
84. Березін О. В. Проблема формування продовольчого ринку України / Березін О. В. – К.: Вища школа, 2002. – 212 с.
85. Правове регулювання надання державної допомоги в Європейському Союзі та в Україні. Шляхи адаптації законодавства України / [О. В. Нів'євський, С. В. Таран, Н. І. Лещенко]; під ред. Д. І. Блінда і Ю. А. Дитюк – К., 2006. – 179 с.
86. Мудрак Р. П. Регіональні особливості розвитку інфраструктури ринку та її вплив на стабільність продовольчого забезпечення населення / Р. П. Мудрак // Регіональна бізнес-економіка та управління. – 2009. – № 3(23). – С. 137.
87. Шебаніна О. В. Формування і ефективний розвиток продовольчого підкомплексу АПК / О. В. Шебаніна – К.: ННЦ «ІАЕ», 2007. – 368 с.

88. Бабенко А. А. Забезпечення продовольчої безпеки України в умовах реформування і регулювання аграрного сектора економіки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. економ. наук: спец. 08.07.02 «Економіка сільського господарства і АПК» / А. А. Бабенко. – Луганськ, 2005. – 20 с.
89. Концепція економічної безпеки України: Інститут економічного прогнозування / [кер. проекту В. М. Геєць]. – К.: Логос, 1999. – 56 с.
90. «Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року»: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007р. № 1158 // Економіка АПК. – 2007. – № 11. – С. 13.
91. Глобалізація і безпека розвитку: Монографія / [О. Г. Білорус, Д. Г. Лук'яненко та ін.]; під ред. О. Г. Білоруса. – К.: КНЕУ, 2001. – 733 с.
92. Гальчинський А. Методологія аналізу економічної глобалізації: логіка оновлення / А. Гальчинський // Економіка України. – 2009. – № 1. – С. 4.
93. Косодій Р. П. Проблеми сільського розвитку в умовах глобалізації / Р. П. Косодій // Економіка АПК. – 2009. – №4. – С. 132.
94. Власов В. І. Оцінка обсягів імпорту продовольчих товарів по регіонах і країнах світу / В. І. Власов // Економіка АПК. – 2004. – №10. – С. 140.
95. Кваша С. М. Першочергові завдання аграрної науки зі вступом України до СОТ / С. М. Кваша // Пропозиція. – 2008. – №6. – С. 16.
96. Кваша К. С. Формування зони вільної торгівлі в інтеграційному процесі України до Європейського Союзу / К. С. Кваша // Економіка АПК. – 2009. – №8. – С. 64.
97. Дмитрук Б. П. Методи захисту національної економіки в рамках світової організації торгівлі / Б. П. Дмитрук / Вісник Уманського державного аграрного університету. – 2007. – №1-2. С. 64.
98. Горбулин В. П. Проблемы безопасности в контексте перспектив мирового развития / В. П. Горбулин // Стратегічна панорама. – 2007. – №1. – С. 43.
99. Конкурентоспроможність економіки України в умовах глобалізації / [Я. А. Жаліло, Я. Б. Базилюк, Я. В. Белінська та ін.]; під ред. Я. В. Жаліла. – К.: НІСД, 2005. – 388 с.
100. Вахненко Т. Нееквівалентність зовнішньої торгівлі – фундаментальна проблема економічного розвитку країн, які розвиваються / Т. Вахненко // Економіка України. – 2006. – №2. – С. 68-69.
101. Мудрак Р. П. Проблеми національного виробництва в контексті лібералізації зовнішньої торгівлі / Р. П. Мудрак // Зб. наук. праць Уманського державного аграрного університету. – 2005. – №59. – С. 315.
102. Найденов В. С. Инфляция и монетаризм. Уроки антикризисной политики / В. С. Найденов, А. Ю. Сменковский – Б.Ц.: ОАО «Белоцерковская книжная фабрика», 2003. – 352 с.
103. Соловйова Н. І. Системне прогнозування економічних ризиків в АПК у світлі глобальної кризи постіндустріалізму / Н. І. Соловйова // Економіка АПК. – 2008. – №12. – С. 90.
104. Юхновський І. Головна мета – збудувати в Україні суспільство з панівним середнім класом / І. Юхновський // Дзеркало тижня. – 2007. – №14(643). – С. 8.
105. Economic research and analysis gateway. World Trade Report 2006. [Електронний ресурс] / WTO: Complete report (266 pages; 3387KB). - Режим доступу: http://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/anrep_e/world_trade_report06_e.pdf.
106. Rocha C. Food Insecurity as Market Failure: A Contribution from Economics / Cecilia Rocha. – Toronto: Ph.D. School of Nutrition and Centre for Studies in Food Security Ryerson University, 2006. – 17p.
107. Закон України «Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі». – Департамент співробітництва з СОТ. – 2008, 8 липня.
108. Власов В. І. Тенденції та проблеми глобальних процесів у світовій продовольчій сфері / В. І. Власов // Економіка України. – 2006. – № 3. – С.78.

109. Мудрак Р. П. Споживчий аспект продовольчої безпеки / Р. П. Мудрак // Економіка України. – 2007. – №9. – С. 83-84.
110. Щербак В. Аналіз глобалізаційного циклу на основі політекономічної практики / В. Щербак // Економіка України. – 2009. – №1. – С. 82-91.
111. Kearney A. T. Study Finds Globalization with Economic and Income Growth, Reduction in Poverty – and also with Wider Income Gap, Worsening Air Pollution / Kearney A. T. // Globalization Index (A. T. Kearney, Inc.). – 2000. – April 5.
112. Лысоченко А. А. Методология определения уровня продовольственной безопасности / А. А. Лысоченко // Экономический анализ: теория и практика. – 2009. – № 4(133) - С. 15.
113. Margaret Andrews. Food Security Is Improving in the United States / Margaret Andrews and Mark Nord // Agriculture Information Bulletin: (USDA ERS). – 2001. – No 765-7. – P. 2.
114. Suggested core indicators for monitoring food security status [Електронний ресурс]: Committee on world food security: twenty-sixth session of the World Food Council, 18-21 September 2000, Rome. – Режим доступу до інформації: <http://www.fao.org/docrep/meeting/x8228e.htm>
115. Health and Nutrition / U.S. Census Bureau, Statistical Abstract of the United States: 2003. – P. 140.
116. Food Insecurity and Vulnerability Information and Mapping Systems (FIVIMS) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fivims.org/>; International Fund for Agriculture Development (IFAD) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ifad.org/>
117. Мария Герстер-Бентая. Методы оценки и анализа продовольственной безопасности и полноценного питания на макроуровне. Документ III / Мария Герстер-Бентая. – Фельдафинг: Отдел сельского развития, продовольствия и защиты потребителей Фельдафинг на озере Штарнберг, 2007. – 292 с. – (Продовольственная безопасность и полноценное питание. Ответы на глобальные вызовы. Материалы для курсов обучения; под. ред. Клауса Кленнерта).
118. Мудрак Р. П. Міжнародна методологія індикаторів продовольчої безпеки: відмінності у підходах та можливості застосування на національному рівні / Р. П. Мудрак // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. – №5(120). – С. 25.
119. Положение дел в связи с отсутствием продовольственной безопасности в мире. Экономический кризис – последствия и извлеченные уроки / Продовольственная и сельскохозяйственная организация ООН. Мировой продовольственный проект. – Рим: Viale delle Terme di Caracalla, 2009. – С. 26.
120. Food Security Assessment, 2006: A Report from the Economic Research Service / Birgit Meade, Stacey Rosen, Shahla Shapouri, coordinators / United States Department of Agriculture. GFA-18, June 2007. – P. 3
121. Shahla Shapouri. Food Security Assessment: Regional Overview / Shahla Shapouri and Stacey Rosen // Agriculture Information Bulletin Number: (ERS USDA). – 2001. – No 765-1. – P. 1.
122. Шпичак О. М. Економічні проблеми виробництва біопалива та продовольча безпека України / О. М. Шпичак // Економіка АПК. – 2009. – №8. – С. 12.
123. Лиоба Вайнгертнер. Концепция продовольственной безопасности и полноценного питания / Лиоба Вайнгертнер. – Фельдафинг: Отдел сельского развития, продовольствия и защиты потребителей Фельдафинг на озере Штарнберг, 2007. – 292 с. – (Продовольственная безопасность и полноценное питание. Ответы на глобальные вызовы. Материалы для курсов обучения; под. ред. Клауса Кленнерта).
124. United Nations. United Nations juridical yearbook 1999 / United Nations. – New York: United Nations Publications, 2005. – 600 p.
125. Abdolreza Abbassian. Prospects for food. Analysis of world markets / Abdolreza Abbassian // Global Information and Early Warning: (FAO). – 2009. – June. – P. 1-2.

126. Bioenergy and Food Security (BEFS) Project / United Nations Food and Agriculture Organization. – Rome, 2005. – P. 2.
127. Siwa Msangi. Responses to Question #2: Indicators for measuring food security impacts at various levels / Siwa Msangi: 1st Technical Consultation on Criteria & Indicators on Sustainable Bioenergy (BEFSCI) 2-4 November 2009. – FAO Headquarters, Rome: Environment and Production Technology Division, IFPRI, 2009. – P. 3.
128. 1st FAO-BEFSCI Technical Consultation on «Criteria and Indicators on Sustainable Bioenergy Production that Safeguards Food Security». KEY MESSAGES / FAO Headquarters, Rome, 2-4 November 2009. – P. 5.
129. Доклад пятого совещания Группы экспертов Комитета по науке и технике: материалы Конференция сторон Комитета по науке и технике. Восьмая сессия [«Конвенция по Борьбе с Опустыниванием»], (Мадрид, 4-6 сентября 2007 года) / Организация Объединенных Наций. – Мадрид, 2007. – 20 с.
130. Ellen Mathys. Trigger indicators and early warning and response systems in multi-year title ii assistance programs / Ellen Mathys. – USAID office of food for peace. – 2007. – Occasional paper No 5. – P. 3, 7.
131. Мудрак Р. П. Розвиток аграрного сектора виробництва та продовольче забезпечення населення: досвід США / Р. П. Мудрак // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2009. – №1(48). – С. 108-115.
132. The Changing Food Assistance Landscape: The Food Stamp Program in a Post-Welfare Reform Environment / by Craig Gundersen, Michael LeBlanc, and Betsey Kuhn. // Agricultural Economic Report: (Food and Rural Economics Division, Economic Research Service, U.S. Department of Agriculture). – 1999. – No 773. – P. 2.
133. Frank Riely. Food Security Indicators and Framework for Use in the Monitoring and Evaluation of Food Aid Programs / Frank Riely, Nancy Mock, Bruce Cogill, Laura Bailey, and Eric Kenefick. – Food and Nutrition Technical Assistance Project (FANTA), Academy for Educational Development, Washington, D.C. – Food Aid Management (FAM), Washington D.C., 1999. – 46 p.
134. Eliot Thomas Masters. Indicators of Food Security / Eliot Thomas Masters: 1st Technical Consultation on Criteria & Indicators on Sustainable Bioenergy (BEFSCI) 2-4 November 2009. – FAO Headquarters, Rome: Environment and Production Technology Division, IFPRI, 2009. – P. 9.
135. Gooloo S. Wunderlich. Food Insecurity and Hunger in the United States: An assessment of the measure food insecurity / Gooloo S. Wunderlich and Janet L. Norwood. – Washington, D. C.: The National Academies Press, 2006. – 156 p.
136. Gary Bickel. Measuring Food Security in the United States. Guide to Measuring Household Food Security. Revised 2000 / Gary Bickel, Mark Nord, Cristofer Price, William Hamilton, John Cook. – Office of Analysis, Nutrition, and Evaluation Food and Nutrition Service, USDA, 2000. – 76 p.
137. Mark Nord. Food Stamp Participation and Food Security / Mark Nord // Food Review: (Food and Rural Economics Division, Economic Research Service, USDA). – 2001. – Volume 24, Issue 1. – P. 14.
138. Мудрак Р. П. Методологічне забезпечення продовольчої безпеки: досвід США / Р. П. Мудрак. // 36. наук. праць Уманського національного університету садівництва. Частина 2: Економіка (76) – Умань – 2011 – С. 50.
139. Household Food Security in the United States, 1999 / by Margaret Andrews, Mark Nord, Gary Bickel, and Steven Carlson // Food Assistance and Nutrition Research Report: (Food and Rural Economics Division, ERS, USDA). – 2000. – No. 8. – P. 3
140. Household Food Security in the United States, 2007 / by Mark Nord, Margaret Andrews, Steven Carlson // Economic Research Report: (USDA). – 2008. – No. 66. – P. 6.
141. Household Food Security in the United States, 2008 / by Mark Nord, Margaret Andrews, Steven Carlson // Economic Research Report: (USDA). – 2009. – No 83. – P. 5.

142. Joyce Slater. Community Food Security: Position of Dietitians of Canada / Joyce Slater. – Winnipeg: Department of Human Nutritional Sciences University of Manitoba and International Centre for Infectious Diseases/Canadian Institutes for Health Research Strategic Training Program in Microbiology and Infectious Diseases, 2007. – 13p.
143. Valerie S. Tarasuk. Household Food Insecurity with Hunger Is Associated with Women's Food Intakes, Health and Household Circumstances / Valerie S. Tarasuk. // Journal of Nutrition: (Department of Nutritional Sciences, Faculty of Medicine, University of Toronto). – 2001. – No 131. – P. 1.
144. Mark Nord. Food Insecurity in Canada and the United States: An International Comparison / Mark Nord, Michelle Hooper, Heather Hopwood: Conference paper presented at the 19th IUHPE World Conference on Health Promotion and Education 11-15 June 2007. – Vancouver BC, Canada, 2007. – P. 19.
145. Marie Claude Dop. Bridging food security and nutrition. Simple tools for measuring household's access to food and dietary diversity / Marie Claude Dop, Terri Ballard, Amélie Solal-Céligny, Gina Kennedy. – Food and Nutrition Technical Assistance (FANTA) Project, EC-FAO Food Security Information for Action Programme, 2007. – P. 4.
146. Люба Вайнгертнер. Состояние продовольственной безопасности и полноценного питания в начале нового тысячелетия. Обзорный материал №II / Люба Вайнгертнер. – Фельдафинг: Отдел сельского развития, продовольствия и защиты потребителей Фельдафинг на озере Штарнберг, 2007. – 292 с. – (Продовольственная безопасность и полноценное питание. Ответы на глобальные вызовы. Материалы для курсов обучения; под. ред. Клауса Кленнерта).
147. Мария Герстер-Бентая. Методика оценки и анализа состояния продовольственной безопасности и обеспечения полноценного питания на микро- и мезоуровнях. Обзорный материал № IV / Мария Герстер-Бентая. – Фельдафинг: Отдел сельского развития, продовольствия и защиты потребителей Фельдафинг на озере Штарнберг, 2007. – 292 с. – (Продовольственная безопасность и полноценное питание. Ответы на глобальные вызовы. Материалы для курсов обучения; под. ред. Клауса Кленнерта).
148. Мудрак Р. П. Вітчизняний молокопродуктовий підкомплекс у системі продовольчого забезпечення населення / Р. П. Мудрак // Зб. наук. праць Уманського державного аграрного університету. Частина 2. Економіка. – 2009. – №71. – С. 116-125.
149. Paolo Palazzi. Food security, self-sufficiency and democracy / Paolo Palazzi. – Department of Economic Science University of Rome «La Sapienza» / Paper prepared for the CEIS – Tor Vergata Workshop on Food Security in XXI Century: Political Economy After 1996 World Food Summit, Rome, 11–12 of November 1996. – 21 p.
150. Наказ Міністерства економіки України від 02.03.2007 №60 «Методика розрахунку рівня економічної безпеки України». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=97980
151. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2007 року №1379 «Деякі питання продовольчої безпеки» // Офіційний вісник України. – 2007. – №93. – С. 48
152. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 2 грудня 1999 року №834/4127 «Про затвердження норм фізіологічних потреб населення України в основних харчових речовинах та енергії» // Офіційний вісник України. – 1999. – №49. – С. 340.
153. Наказ Державного департаменту України з питань виконання пока-рань та Міністерства охорони здоров'я України від 18 січня 2000 року №3/6 «Методика визначення хімічного складу та енергетичної цінності продуктів харчування» // Офіційний вісник України. – 2000. – № 12. – С. 361.
154. Milton C. Hallberg. Economic Trends in U. S. Agriculture and Food Systems Since World War II / Milton C. Hallberg. – Iowa State University Press / Ames, 2001. – 179p.
155. Державна служба статистики України. Статистична інформація. Демографічна ситуація. Населення (1990-2019pp.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/ds/nas_rik/nas_u/nas_rik_u.html

156. Україна. Цілі розвитку тисячоліття 2000+7 / [І. Крючкова, Р. Дорошкевич, Н. Сітнікова та ін.]. – К.: Міністерство економіки України, 2008. – 93 с.
157. Державна служба статистики України. Статистична інформація. Витрати та ресурси домогосподарств. Аналітичні матеріали та доповіді. Доповідь «Соціально-економічне становище домогосподарств (за даними вибіркового обстеження життя домогосподарств)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/gdvdg/Arh_vrdu_u.htm
158. Мудрак Р. П. Міжнародний досвід забезпечення функціонування систем ранньої діагностики продовольчої безпеки / Р. П. Мудрак // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2011. – №2(59). – С. 55-62.
159. Державна служба статистики України. Статистична інформація. Сільське, лісове та рибне господарство. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/cg.htm
160. Державна служба статистики України. Статистична інформація. Промисловість. Індекси промислової продукції за видами діяльності. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/pr/ipp_vd_m/ipp_vd_m_u/ipp_vdm1019_u.htm
161. Державна служба статистики України. Статистична інформація. Промисловість. Виробництво окремих видів промислової продукції (1990-2018). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2006/pr/prm_ric/prm_ric_u/vov2005_u.html
162. Державна служба статистики України. Статистична інформація. Промисловість. Виробництво промислової продукції за видами (2013-2018). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/pr/vr_rea_ovpp/vr_rea_ovpp_u/arh_vppv_u.html
163. Державна служба статистики України. Зовнішньоекономічна діяльність. Товарна структура зовнішньої торгівлі України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/zd/tszt/tszt_u/tszt0919_u.htm
164. Державна служба статистики України. Зовнішньоекономічна діяльність. Зовнішня торгівля окремими видами товарів за країнами світу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/zd/e_iovt/arh_iovt2019.htm
165. Державна служба статистики України. Зовнішньоекономічна діяльність. Країни за товарною структурою зовнішньої торгівлі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/zd/kr_tstr/arh_kr_2019.htm
166. Державна служба статистики України. Зовнішньоекономічна діяльність. Зовнішня торгівля товарами з країнами ЄС (за уточненими річними даними). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2009/zd/ztt_ES/ztt_ES_u/ztt_ES17_u.htm
167. Кейнсіанська функція споживання. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5080832/page:19/>
168. Теорія доходу, заощаджень та інвестицій. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/1580011940375/politekonomiya/teoriya_dohodu_zaoschadzhen_investitsiy
169. Функції споживання і заощаджень в короткому періоді. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://stud.com.ua/48757/ekonomika/funktsiyi_spozhivannya_zaoschadzhen_korotkomu_periodi
170. Закон Енгеля. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Закон_Енгеля
171. Закон Енгеля. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukr.vipreshebnik.ru/entsiklopediya/54-z/3683-zakon-engelya.html>
172. Македон Г. М. Моделювання рівня споживання та заощадження домогосподарств в сільській місцевості України [Електронний ресурс]. *Економіка та менеджмент*. 2015, № 2 (68). С. 139-144. – Режим доступу:

file:///C:/Documents%20and%20Settings/Админ/Мои%20документы/Downloads/Oif_apk_2015_2_23.pdf

173. Харрис Л. Денежная теория. Москва: Прогресс, 1990. – С. 595.

174. WTO. Economic research and analysis gateway. [Электронный ресурс] World Trade Report 2006. Complete report (266 pages; 3387KB). – Режим доступа: http://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/anrep_e/world_trade_report06_e.pdf.

175. Маркс К. Капитал. Критика политической экономии. Т. II. Кн. 2. Процесс обращения капитала / К. Маркс Издан под ред. Ф. Энгельса. – М.: Политиздат, 1984. – IV, 650 с., факс.

176. Самуэльсон П. Экономика. Том I. / Самуэльсон П. [пер. с английского Антонова В. Д., Клесмет О. Г., Криворотченко А. К., Олдака П. Г., Хафизова Р. Х.]. – М.: НПО «Алгон» ВНИИСИ, 1992. – 336 с.

177. John Maynard Keynes. The General Theory of Employment, Interest, and Money / John Maynard Keynes. PROMETHEUS BOOKS. – 59 John Glenn Drive. – Amherst, New York 14228-2197, 409p.

178. Будущее мировой экономики: Доклад группы экспертов ООН во главе с Леонтьевым В. / В. Леонтьев; [пер. с английского под общей ред. А. И. Шапиро]. – М.: Международные отношения, 1979. – 216 с.

179. Державна служба статистики України. Статистична інформація. Ціни. [Електронний ресурс]. – Режим доступа: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/cit.htm

180. Сомик А. В. Особливості розвитку системи сільськогосподарського кредитування в зарубіжних країнах / Сомик А. В. // Економіка АПК. – 2002. – №8. – С. 137-138.

181. Мудрак Р. П. Структурні диспропорції національної економіки та продовольче забезпечення населення / Р. П. Мудрак // Економіка АПК. – 2009. – №9. – С. 50-55.

182. Бураковський І. Економічне зростання та інфраструктурні гальма / І. Бураковський, В. Мовчан, Н. Сисенко, І. Юзефович (Інститут економічних досліджень та політичних консультацій) // Дзеркало тижня. – 2008. – №4(683). – С. 10.

183. Чопенко В. Як Чиполліно помирився із сеньйором Помідором. Чи прислужиться Україні італійський досвід організації гуртових продовольчих ринків? / В. Чопенко // Дзеркало тижня. – 2006. – №30(609). – С. 11.

184. Карякіна А. Інтерв'ю у О. Пасхавера / А. Карякіна, О. Шама // Країна. – 2010. – №37(40). – С. 35.

185. Захарова О. Ф. Картельні змови на товарних ринках України [Електронний ресурс] / О. Ф. Захарова. – Режим доступа до інформації: http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2009/Economic_s/44566.doc.htm

186. Мудрак Р. П. Діяльність монополій, як фактор ціноутворення продовольчого ринку України / Р. П. Мудрак // 36. наук. праць Вінницького національного аграрного університету. Том 2. Серія: Економічні науки. – 2011. – №1(48). – С. 31-36.

187. Антимонопольний комітет України. [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/148142>

188. Жолобецький Г. Чи приживеться біопаливо в Україні? [Електронний ресурс] / Г. Жолобецький. – Режим доступа до інформації: <http://www.propozitsiya.com/?page=149&itemid=2783&number=91>

189. Гавриш В. І. Визначення доцільності виробництва біопалив за укрупненими показниками / В. І. Гавриш // Економіка АПК. – 2010. – №2. – С. 33.

190. Калетнік Г. М. Розвиток ринку біопалив в Україні / Г. М. Калетнік. – К.: Аграрна наука, 2008. – С. 461.

191. Стасіневич С. А. Визначення обсягів економічно доцільного виробництва біоетанолу із різних видів агропродукції / С. А. Стасіневич // Економіка АПК. – 2010. – №6. – С. 41.

192. Єранкін О. Місце виробництва біопалива у формуванні маркетингових стратегій підприємств АПК в контексті глобалізаційних проблем [Електронний ресурс] / О. Єранкін. – Режим доступу: <http://www.propozitsiya.com/?page=149&itemid=2985&number=98>
193. Калетнік Г. М. Економіка виробництва біопалива в Україні та забезпечення продовольчої безпеки / Г. М. Калетнік Г. М. // Економіка АПК. – 2010. – №1. – С. 35.
194. Закон України «Про державний бюджет України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу до інформації: <https://zakon.rada.gov.ua/>
195. Кобута І. В. Аграрна політика підтримки сільського господарства – нові виклики в зв'язку із вступом України до СОТ [Електронний ресурс] / І. В. Кобута // «Облік і фінанси АПК: бухгалтерський портал». – 01.02.2009р. – Режим доступу: <http://magazine.faaf.org.ua/content/view/786/35/>
196. Лузан Ю. Я. Розвиток державної підтримки аграрного сектора України в умовах членства СОТ [Електронний ресурс] / Ю. Я. Лузан // «Облік і фінанси АПК: бухгалтерський портал». – 01.02.2009р. – Режим доступу: <http://magazine.faaf.org.ua/content/view/786/35/>
197. Осташко Т. Обґрунтування позицій України щодо сільського господарства у переговорах Дохійського раунду СОТ / Т. Осташко // Економіст. – 2008. – №8. – С. 41.
198. Осташко Т. О. Агропродовольчий ринок України в умовах СОТ: аналіз умов доступу, конкурентоспроможності товарів і засобів захисту / Т.О. Осташко // Український соціум. – 2008. – № 1(24). – С. 121-130.
199. Осташко Т. О. Аналіз конкурентоспроможності товарів м'ясомолочної групи на внутрішньому ринку України в умовах СОТ [Електронний ресурс] / Т. О. Осташко // «Облік і фінанси АПК: бухгалтерський портал». – 01.02.2009р. – Режим доступу: <http://magazine.faaf.org.ua/content/view/786/35/>
200. Чапко І. Сучасна політика підтримки сільського господарства в Україні (аналіз та пропозиції) / І. Чапко, І. Кобута. – К.: Аналітико-дорадчий центр Блакитної стрічки ПРООН, 2007. – 20 с. – (Представництво Європейської комісії в Україні).
201. В центрі уваги: контроль за якістю та безпекою харчової продукції / Аналітичний звіт, підготовлений Комітетом експортерів та імпортерів Євро-пейської Бізнес Асоціації з метою висвітлення проблеми неузгодженості системи державного контролю безпечності харчових продуктів. – Київ, 2007. – 13 с.
202. Маренич М. М. Контроль якості і безпека продуктів харчування в ЄС. Міжнародне законодавство в галузі харчового ланцюжка і потенціал України відповідності даним стандартам / Маренич М. М., Аранчій С. В., Марюха Н. С. – Полтава, 2009. – 42 с.
203. Мудрак Р. П. Безпека та якість продовольства, як фактори національної продовольчої безпеки / Р. П. Мудрак // 36. наук. праць Вінницького національного аграрного університету. Том 3. Серія: Економічні науки. – 2011. – №2(53). – С. 37-43.
204. Закон України «Про якість та безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T020191.html
205. Регламент Європейського Парламенту і Ради 178/2002ЄС від 28 січня 2002 року «Про встановлення загальних принципів та вимог законодавства щодо харчових продуктів, створення Європейського органу з безпеки харчових продуктів та встановлення процедур у галузі безпеки харчових продуктів». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.fsvps.ru/fsvps-docs/ru/usefulinf/files/es178-2002.pdf>
206. Регламент (ЄС) № 882/2004 Європейського Парламенту і Ради від 29 квітня 2004 року «Про проведення офіційного контролю з метою забезпечення перевірок додержання закону про продукти харчування та фураж і правил, що стосуються здоров'я та благополуччя тварин». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a67
207. Міжнародний стандарт ISO 22000:2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://iso-management.com/wp-content/uploads/2018/09/ISO-22000-2018.pdf>

208. Мудрак Р. П., Лагодієнко В. В. Агроінфляція та індекс споживчих цін на продовольчі товари: порівняльний аналіз «Україна – ЄС». Економіка України. 2018, 1, 28-39.

209. Mudrak, R. & other (2019). Impact of Seasonal Production on the Dynamics of Prices for Meat and Dairy Products in Ukraine. TEM Journal, Vol.8, No.4, November 2019. PP. 1159-1168.

210. Мудрак Р. П. Регіональні особливості зовнішньої торгівлі агропродовольчою продукцією. Український журнал прикладної економіки, 2019, Том 4, № 3. С. 309-316.

211. Мудрак Р. П. Сталий розвиток регіонального агропродовольчого виробництва в умовах зростання відкритості національної економіки. Український журнал прикладної економіки, 2019, Том 4, № 4. С. 320-327.

212. Mudrak, R., Lagodiienko, V., Lagodiienko, N., Rybchak, V. (2020). Food Affordability and Economic Growth. TEM Journal, Vol. 9, Issue 4, 1571-1579. DOI: 10.18421/TEM94-32. (Scopus, WoS).

213. Мудрак Р. П. Господарська діяльність підприємств молокопереробної галузі харчової промисловості України. Український журнал прикладної економіки. 2020, Том 5, № 1. С. 388-396.

214. Мудрак Р. П., Довгаль О. В. Актуальні проблеми глобальної економіки: голод та недоїдання. Український журнал прикладної економіки, 2020, Том 5, № 2. С. 311-319.

215. Мудрак Р. П. Стан та перспективи розвитку підприємств харчової промисловості України. Український журнал прикладної економіки. 2020, Том 5, № 3. С. 125-134.

Електронні бібліотечні ресурси:

1. Бібліотечний інформаційно-освітній портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://libportal.org.ua/>

2. Електронні каталоги бібліотек України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://e-catalog.name/>

3. Електронна бібліотека Lib.com.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lib.com.ua/>

4. Національна бібліотека імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>

5. Українська бібліотека – «Джерело» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrlib.com/>

6. arXiv.org - загальнодоступні наукові публікації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://arxiv.org/>

Електронні ресурси органів державної влади України:

1. Президент України [Електронний ресурс]: офіційне Інтернет-представництво. - Режим доступу: <http://www.president.gov.ua>.

2. Верховна Рада України [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт. - Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

3. Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]: Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. - Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.

4. Національний банк України [Електронний ресурс]: офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.

5. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт.- Режим доступу: <http://me.kmu.gov.ua>.

6. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт. - Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

7. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Електронні статистичні ресурси міжнародних організацій та національних органів влади інших країн:

- Статистичне відомство ЄС (<http://ec.europa.eu/eurostat>);
- Міжнародний валютний фонд (<http://www.imf.org/>);
- Організація економічного співробітництва і розвитку (OECD) (<http://www.oecd.org/>);
- ООН Відділ статистики (UNSD) (<http://www.un.org/Depts/unsd/>);
- Організація об'єднаних націй (ООН) (<http://www.un.org/>);
- Світова торговельна організація (WTO) (http://www.stat.ee/wwwstat/eng_stat/links_fr.html);
- Світовий банк (<http://www.worldbank.org/eca/>);
- США: Американська статистична асоціація (ASA) (<http://www.amstat.org/>).

УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Факультет економіки і підприємництва

Кафедра економіки

РЕФЕРАТ (ПОВІДОМЛЕННЯ)

на тему: ...

Виконав (ла) студент (ка) ... курсу, ...

групи П І Б

Перевірів (ла) викладач (доцент, професор) кафедри економіки

П І Б

Умань 20__